

Economisch-Statistische Berichten

De postzegelmarkt

★

Mr. Dr. A. A. van Rhijn

Wettelijke regeling van het minimumloon

★

W. C. Sickesz

„Winstdeling”
institute van „loonronden” en
„vrijere loonvorming”

★

Drs. F. H. Born

De markt voor zaai-uien

★

Drs. P. H. M. Cremers

Communistisch China
en zijn internationale handelsbetrekkingen

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

44e JAARGANG

No. 2192

WOENSDAG 15 JULI 1959

OPENBARE WERKEN — BREDA

Bij de dienst van openbare werken kunnen worden geplaatst:

- a. een adjunct-commies, en
- b. een schrijver of schrijver 1e klasse

ter assistentie op de afdeling sociaal-wetenschappelijk onderzoek en statistiek.

Vereisten: ad a. ervaring op statistisch gebied en bezit van het diploma statistiek A; middelbare schoolopleiding strekt tot aanbeveling;

ad b. enige administratieve ervaring.

Salaris: adjunct-commies f. 3.510,— tot f. 5.835,—;
schrijver f. 2.433,— tot f. 3.998,—;
schrijver 1e kl. f. 3.060,— tot f. 4.733,— alle bedragen exclusief 2% huurcompensatie.

Sollicitaties binnen 14 dagen na verschijnen van dit blad aan de directeur van openbare werken, Karnemelkstraat 13, Breda.

Financiering
en verzekering
van invoer-
uitvoer-
en
transito-zaken

R. MEES & ZONEN

ROTTERDAM

HONIG'S FABRIEKEN

KOOG AAN DE ZAAAN

Wij zoeken een intelligente jongeman met belangstelling voor MARKTONDERZOEK op gebied van marktartikelen. Hij zal in het bijzonder tot

taak krijgen het verzamelen van interne en externe gegevens, betrekking hebbend op verkoop, verkoopbevordering en reclame.

Van deze

assistent- marktonderzoek

wordt verlangd, dat hij bovengenoemde gegevens kan rangschikken, bewerken en op hun nauwkeurigheid beoordelen.

Na een inwerkperiode wordt van hem tevens verwacht dat hij van het door hem bewerkte materiaal de commerciële aspecten kan aangeven.

Voor het goed vervullen van deze functie zijn tenminste Middelbare Schoolopleiding, enige statistische kennis en grote belangstelling voor marktonderzoek vereist. Een economische scholing en/of praktijkervaring op marktanalytisch terrein strekt tot aanbeveling.

Leeftijd tot plm. 27 jaar.

Bij gebleken geschiktheid zijn goede toekomstmogelijkheden aanwezig.

Sollicitatiebrieven te richten aan de Directie, Lagedijk 3 te Koog aan de Zaan, onder vermelding van nevenstaande letters op de enveloppe.

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 118, Rotterdam-6.
Telefoon redactie: K 1800-52939. Administratie: K 1800-38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam. Banque de Commerce, Koninklijk Plein 6, Brussel, postcheque-rekening 260.34.

Redactie-adres voor België: Dr. J. Geluck, Zwijnaardse Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 118, Rotterdam-6.

Abonnementsprijs: franco per post, voor Nederland en de Overzeese Rijkdelen (per zeepost) f. 29, overige landen f. 31 per jaar (België en Luxemburg B. fr. 400).
Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van een kalenderjaar.

Losse nummers 75 ct.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-6.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de N.V. Koninklijke Nederl. Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 1 of 3).

Advertentietarief f. 0,30 per mm. Contractarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f. 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

De postzegelmarkt

De filatelie, zoals wij die thans kennen, is haar ontwikkeling ongeveer honderd jaar geleden begonnen. Reeds vele landen hadden toen, schrijft Kenneth F. Chapman in „The Three Banks Review” van juni jl., het door Engeland in 1840 gegeven voorbeeld gevolgd en waren postzegels gaan uitgeven. De ontvangers van brieven uit het buitenland kregen er aardigheid in de postzegels daarvan te verzamelen; tevens poogden zij ook exemplaren langs andere weg te bemachtigen. Al spoedig gingen ondernemende lieden zich moeite geven aan de in die tijd snel toenemende vraag van verzamelaars tegemoet te komen. Aldus gaven zij het aanschijn aan een geheel nieuwe tak van bedrijf, de postzegelhandel. Een handel met in de eerste jaren zeer bescheiden omzetten: op de eerste, in 1872 te Londen gehouden, veiling brachten 275 partijen tezamen £ 253 op. Dit bedragje contrasteert wel sterk met de omzet van tegenwoordig: één der grote Londense veilingen boekte de laatste vijf jaren omzetten van meer dan £ 275.000; in zestien, over drie jaren gespreide veilingen bracht de verzameling van één man £ 1.033.840 op en nog niet zo lang geleden werden de in 412 partijen geveilde zegels van het voormalig koninkrijk Sicilië voor £ 33.000 van de hand gedaan.

Cijfers als deze duiden erop, dat er een vaste markt voor zeldzame postzegels bestaat. Haar kracht is, dat de goederen zich, in verband met het internationale karakter der filatelie, goed en gemakkelijk laten verhandelen. Wat haar karakter betreft, ligt zij als het ware tussen de markt voor kunstvoorwerpen en die voor massagoederen in. Er zijn zegels — de 1 c. van Brits Guyana van 1856 en de Zweedse 3 öre zegel met kleurenfout van 1855 — waarvan er maar één exemplaar is. De eigenaren van deze „kunstvoorwerpen” zijn bekend. Hetzelfde kan niet worden gezegd van hun waarde: de laatste jaren heeft er geen test-bod op de open markt plaats gevonden. Deze unieke zegels en enkele andere zeer zeldzame exemplaren zijn eigenlijk de „goudgerande waarden” van de filatelistische wereld. Hun eigenaren hebben hen, juist omdat er altijd serieuze verzamelaars zijn die er belang in stellen, steeds met een redelijke of aardige winst van de hand kunnen doen.

De meer spectaculaire markt voor zeldzame zegels mag ons overigens de ogen niet doen sluiten voor het grote belang dat aan de markt voor „massagoederen”, de gewone zegels dus, moet worden toegekend. Schooljongens en andere bescheiden verzamelaars oefenen ge-

zamenlijk een zo krachtige vraag uit, dat daarop een wijzvertakte groothandel berust, die de zegels bij honderdduizenden tegelijk koopt en verkoopt. Ook deze handel is internationaal. Dit kan ook moeilijk anders, want zegels uit ieder land van de wereld worden in alle andere landen verzameld. Het veelal heersende gebruik om partijen te ruilen is een overblijfsel uit de langdurige periode der deviezenrestricties. Londen, dat, naar Chapman verzekert, het internationale centrum is van de postzegelhandel, vervult bij deze ruilhandel de belangrijke rol van entrepot.

Behalve de veilingen en de groothandel zijn er nog tal van detaillisten, waarvan sommigen zich uitsluitend toeleggen op de handel in zegels van één land, of in postmateriaal uit de tijd dat er nog geen zegels waren. Laatstgenoemden kunnen diensten verlenen aan diegenen onder de verzamelaars, die als hobby de posthistorie bestuderen. Deze richting der filatelie heeft de laatste vijftientwintig jaren een grote vlucht genomen. Hetzelfde kan worden gezegd van het thematisch verzamelen, waarbij de verzamelaar alleen belangstelling aan de dag legt voor de afbeelding op de zegels — hij verzamelt dan bijv. alleen zegels waarop kathedralen staan, of bloemen, dieren enz. — en zich niet bekommert om de geografische aspecten.

Naast de verzamelaars van curiosa en de meer gewone zegels, die gezamenlijk de ruggegraat van de postzegelhandel vormen, zijn er lieden, die hopen met postzegels speculatiewinst te maken. De aard van het speculatie-object — er wordt een groot aantal zegels gedrukt, die, zulks in tegenstelling tot verbruiksgoederen, niet vervangen behoeven te worden — is echter in strijd met goede winstkansen. Ervaren filatelisten zijn zich dit terdege bewust en gaan zeer voorzichtig te werk. De elementaire voorzichtigheid, die hier past, wordt niet in acht genomen door de ondernemingen, die reclame maken voor investering in postzegels. Lieden, waarvan wordt aangenomen, dat zij over veel contanten beschikken, ontvangen van deze ondernemingen circulaires, waarin, geïllustreerd met sterke staaltjes uit het verleden, investeringen in postzegels als onfeilbaar worden aangeprezen. Chapman schetst uitvoerig de teleurstellingen die degenen die op dergelijke offertes ingaan, ten deel kunnen vallen. Hij stelt vast, dat „philately offers the sensible collector a great deal of pleasure and the chance of wise investment. It holds considerable risks for the unwise speculator”.

INHOUD

	Blz.		Blz.
De postzegelmarkt	555	Communistisch China en zijn internationale handelsbetrekkingen, door Drs. P. H. M. Cremers	565
Wettelijke regeling van het minimumloon, door Mr. Dr. A. A. van Rhijn	556	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs. W. Werner...	567
„Winstdeling” in stede van „loonronden” en „vrijere loonvorming”, door W. C. Sickesz	560	Notities:	
De markt voor zaai-uien, door Drs. F. H. Born...	563	School en werkkring van teenagers in Engeland	559

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; L. M. Koyck; H. W. Lambers; J. Tinbergen; J. R. Zuidema.
Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Adjunct Redacteur-Secretaris: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens de Wilmars;
J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. J. Vlerick.

De Regering heeft aan de Sociaal-Economische Raad het verzoek gericht, een advies uit te brengen over de wenselijkheid en de mogelijkheid van een wettelijke regeling van het minimumloon. Het zijn vooral de voorstanders van vrijere loonvorming die op een wettelijke regeling hebben aangedrongen. Zij willen hiermee volgens schrijver een tegenwicht bieden tegen het voordeel der door hen verworpen geleide loonpolitiek, welke de achterblijvende groepen bij een algemene loonsverhoging automatisch meeneemt. In tegenstelling tot wat de voorstanders der vrijere loonvorming bedoelen, leidt een wettelijke regeling van het minimumloon tot een aanmerkelijke uitbreiding der overheidsbemoeienis. Voorts leidt het vaststellen van het juiste minimumloonbedrag gemakkelijk tot gevaarlijke complicaties. Ten slotte is de coördinatie tussen de uitkomsten van de vrijere loonvorming en de wettelijke regeling van het minimumloon allerminst verzekerd. Het is een voordeel der geleide loonpolitiek, dat al deze moeilijkheden zich daarbij niet voordoen, aldus schrijvers conclusie.

Advies van de S.-E.R.

De nota van de Regering over het sociaal-economisch beleid in de naaste toekomst heeft reeds wat schriftelijke en mondelinge discussie uitgelokt. Er is daarbij evenwel nog weinig gezegd over een onderwerp waaromtrent de Regering het advies van de S.-E.R. heeft gevraagd, nl. een wettelijke regeling van het minimumloon. In het advies van de S.-E.R., dat tot de nota van de Regering leidde, wordt een wettelijke regeling van het minimumloon op verschillende plaatsen ter sprake gebracht.

De combinatie A (confessionele vakbeweging en anderen) ziet daarin een mogelijkheid, „dat in een gedifferentieerd loonbeleid een stabiliserend element wordt gebracht, waardoor tevens de noodzakelijke coördinatie kan worden bevorderd en een onaanvaardbaar achterblijven van economisch en organisatorisch zwakke groepen kan worden voorkomen”. De combinatie B (deel der werkgevers) zegt met een onderzoek naar de wenselijkheid en de mogelijkheid van een wettelijke regeling van een minimumloon in te stemmen, nu dit door een ander deel van de Raad wordt gewenst. De combinatie C (moderne vakbeweging en anderen) verklaart zich eveneens bereid aan een onderzoek mede te werken, waarbij dan „in het bijzonder aandacht zou dienen te worden besteed aan de functie, die een wettelijk minimumloon in een stelsel van differentiatie zou kunnen vervullen”.

In de regeringsverklaring gaf de Minister-President te kennen, dat het verzoek om advies aan de S.-E.R. zou worden gericht „in verband met het invoeren van een gedifferentieerde loonvorming enerzijds en de positie der laagst bezoldigden anderzijds”. De nota volstaat met te vermelden, dat „aan de S.-E.R. het verzoek is gericht, een advies uit te brengen over de wenselijkheid en de mogelijkheid van een wettelijke regeling van een minimumloon”.

Wat precies is bedoeld, is nog weinig duidelijk. Zulks is wel verklaarbaar waar de S.-E.R. nog over het gehele probleem moet adviseren. Kennelijk is vooral gedacht aan de achterblijvende laagbeloonden, zonder dat men zich daartoe heeft beperkt. In tal van collectieve arbeidsover-

Wettelijke regeling van het minimumloon

eenkomsten in ons land wordt een minimumloon vastgesteld. Dit minimumloon bedoelt dan te zijn een redelijk loon voor de normale arbeider. Intussen gaat een wettelijke regeling van het minimumloon van andere grondslagen uit. Wij zijn dan niet als bij de C.A.O. op privaatrechtelijk terrein, maar in de publiekrechtelijke sfeer. Bovendien beoogt een wettelijke regeling van het minimumloon niet een redelijk loon van de normale arbeider vast te leggen, maar in de loonvorming een bodem aan te brengen, waarbeneden niet mag worden gegaan om niet het verkrijgen van het allernoodzakelijkste levensonderhoud in gevaar te brengen. Op deze wijze wordt ook alleen de nodige vrije speelruimte gelaten voor de activiteit der vakverenigingen.

Uit de historie.

Het vraagstuk van een wettelijke regeling van het minimumloon heeft in de latere jaren in ons land niet meer de aandacht gehad. Maar een halve eeuw geleden was het bijzonder actueel. Het werd tweemaal in de vergadering van de Vereniging voor de Staathuishoudkunde behandeld.

De eerste behandeling had plaats in 1895. Er werden toen preadviezen uitgebracht over de vraag: is het wenselijk, dat bepalingen worden gemaakt, betreffende minimumloon en maximum-arbeidsduur van de arbeiders werkzaam in dienst van openbare besturen, of bij de uitvoering van bestekken door die besturen vastgesteld? Van de preadviseurs noem ik vooral Pierson en Treub. Pierson laat het geluid van een pur sang liberaal econoom horen. Zijn conclusie luidt als volgt:

„Maar het komt mij voor, dat de minimumloonbepaling nooit tot iets goeds voeren kan. Eén van de bedoelingen stelt het loon even hoog als zou zijn onder de werking van vraag en aanbod, en dan is de bepaling overbodig; of men stelt het hoger, en dan wordt op kosten der belastingschuldigen een voordeel geschonken aan enkelen” (blz. 38).

„Een openbaar bestuur, dat aan de arbeiders in dienst zijner aannemers de hoger loon dan het gebruikelijke verstrekt, bevoordeelt deze arbeider, anderen bevoordeelt het niet. Het algemeen belang wordt door de maatregel gedeerd, omdat openbare besturen hun voornaamste inkomsten putten uit de bedragen der burgerij” (blz. 39).

Traub, toen nog in zijn radicale periode, verdedigde een geheel ander standpunt. Hij achtte bepalingen betreffende minimumloon van de arbeiders in dienst van aannemers werkzaam bij de uitvoering van openbare werken wenselijk, mits men zich daarbij geen stelselmatige opdrijving van het weekloon ten doel stelt (blz. 78).

De tweede maal dat een wettelijke regeling van het minimumloon in de Vereniging voor de Staathuishoudkunde werd behandeld, was een geheel ander onderwerp aan de orde dan in 1895. De preadviezen handelden in 1918 over de vraag: welke behoort de algemene grondslag te zijn der loonbepaling? Preadviseurs waren Aengenent, Van Houten en Wibaut. Terwijl Aengenent en Van Houten de wettelijke regeling van het minimumloon voorbijgingen, is het preadvies van Wibaut grotendeels daaraan gewijd.

Wibaut verwierp de opvatting van hen, die het loon door vraag en aanbod willen laten reguleren, als „de loonleer van geduldige lieden”, „van lieden met veel volhardingsvermogen” (blz. 56). Kennelijk werden zijn beschouwingen beïnvloed door de Engelse Trade Boards Act van 1909, waarbij looncommissies werden ingesteld voor enige vakken van huisindustrie (confectie, papieren dozen, kant-industrie en kettingsmeden), met de bevoegdheid van de Board of Trade om het aantal vakken van nijverheid op welke de wet toepasselijk zou zijn, uit te breiden. Deze looncommissies waren samengesteld uit arbeiders en werkgevers der betrokken bedrijfstak. Voorstellen tot loonsbepaling moesten door de Board of Trade worden goedgekeurd.

De Trade Boards Act had ten doel verbetering te brengen in de lonen van de arbeiders in dat deel van het bedrijfsleven waar de vakorganisatie geen kans had gezien de nodige verbetering te brengen, derhalve met name in de huisindustrie. Maar enige jaren na 1909 brak in Engeland in een sterk georganiseerd bedrijf, dat der kolenmijnen, een geweldig arbeidsconflict uit. De bemiddeling van de Regering leidde ertoe, dat in 1912 de Coal Mines (Minimum Wages) Act tot stand kwam. Krachtens deze wet werd voor de mijnindustrie een soortgelijke minimumloonregeling getroffen als reeds voor de huisindustrie gold.

Wibaut vestigt er de bijzondere aandacht op, dat hier dus een wettelijke regeling van het minimumloon tot stand kwam in een bedrijfstak, die een zeer sterke vakorganisatie kende en reeds jaren onder C.A.O.'s had geleefd. Voor hem is dit mede een aanleiding om het systeem te willen uitbreiden over het gehele bedrijfsleven. Vandaar zijn standpunt:

„De keuze voor de arbeidersklasse geldt niet of vakverenigingsactie op de grondslag van volledige verenigingsvrijheid of loonpolitiek van wettelijk minimumloon. De arbeidersklasse kiest beide, het een en het ander; de vakverenigingsactie om, op de grondslag van het wettelijk minimumloon het loon op te voeren, zover de loonsbepaling in het kapitalisme gedooft, en het wettelijk minimumloon, om de vakverenigingsactie voor de verzwakking te behoeden, die uit hulploosheid van ongeorganiseerde of slecht georganiseerde verkopers van arbeidskracht zo veelvuldig ontstaat” (blz. 113).

Hieruit blijkt, dat het zeker niet de bedoeling van Wibaut was, dat de vakvereniging meer zou terugtreden. Integendeel, het wettelijk minimumloon zal voor de vakbeweging een aansporing zijn om het loon hoger te doen stijgen. En zijn preadvies eindigt met de woorden: „de meest aangewezen anti-kapitalistische loonpolitiek is die van het wettelijk minimumloon” (blz. 127). Er is een zekere ironie in het feit, dat een regering, die zonder socialisten wil regeren, thans een maatregel overweegt, die destijds door

een der grote socialistische voormannen als typisch socialistisch werd gekenmerkt! Al zie ik daarbij uiteraard niet voorbij dat de verhoudingen op dit terrein in de laatste halve eeuw in allerlei opzichten zijn verschoven.

De praktijk in Nederland.

Op de praktische behandeling van een wettelijke regeling van het minimumloon heeft een grote invloed uitgeoefend het bekende werk van Dr. Otto von Zwienedeck-Stüdenhorst, dat in 1900 verscheen en was getiteld: „Lohnpolitik und Lohntheorie mit besonderer Berücksichtigung des Minimallohnes”. Hij geeft aan het sluiten van C.A.O.'s duidelijk de voorkeur: „Wo die Möglichkeit der kollektiven Vertragsschlieszung vorliegt, bedarf es keines weiteren positiven Aktes staatlicher Lohnpolitik” (blz. 382). Want de C.A.O. is „eine so viel einfachere Methode, zum Ziel zu gelangen, dasz der schwerfällige Mechanismus der staatlichen Verfügung nur als Kraftvergeudung verurteilt werden könnte”. Op grond hiervan meent hij, dat een wettelijke regeling van het minimumloon zich moet beperken tot de huisindustrie (blz. 390) en tot de groep der ongeschoolde dagloners (blz. 392).

In ons land is in de loop der jaren een soortgelijke lijn gevolgd. Een wettelijke regeling van het minimumloon kent alleen de Huisarbeitswet 1933. Krachtens art. 9 van deze wet kan de Minister van Sociale Zaken bepalen, dat bepaalde soorten van huisarbeid in alle of bepaalde gemeenten niet mogen worden verricht dan met inachtneming van de loonbepalingen vastgesteld op de wijze in art. 10 aangegeven. Uit art. 10 blijkt dan, dat de Minister alvorens de loonbepalingen vast te stellen, een ontwerp vraagt van de bevoegde plaatselijke of bevoegde centrale huisarbeitscommissie. De leden van deze commissie worden benoemd door de daartoe aangewezen verenigingen van werkgevers en arbeiders (art. 7, lid 3). Het is bekend, dat deze Huisarbeitswet weinig bevreemding heeft geschonken en dat een nieuw wetsontwerp in voorbereiding is. Ik ga daaraan voorbij omdat het er mij slechts om te doen is het principiële standpunt van de Nederlandse wetgever weer te geven.

Internationaal is dezelfde richting gevolgd. In 1928 kwam in het kader der Internationale Arbeidsorganisatie een overeenkomst tot stand „concerning the creation of Minimum Wage-Fixing Machinery”. Blijkens art. 1 bedoelt de conventie het bevorderen van minimumlonen „for workers employed in certain of the trades or parts of trades (and in particular in home working trades) in which no arrangements exist for the effective regulation of wages by collective agreement or otherwise and wages are exceptionally low”. Een land als Nieuw-Zeeland gaat met de werkingssfeer van zijn minimumloonwetgeving veel verder door alle arbeiders daarin te betrekken. Maar dit hangt samen met het gehele systeem van verplichte arbitrage, dat daar geldt.

Ingrep in de vrijere loonvorming.

Het zijn vooral voorstanders der vrijere loonvorming, die op een wettelijke regeling van een minimumloon hebben aangedrongen. Van hun standpunt gezien is dit zeer begrijpelijk. Bij een vrijere loonvorming is immers het gevaar niet gering, dat de laagstbeloonden, de „minimumlijders”, de dupe worden omdat de economisch en organisatorisch zwakke groepen bij de te voeren onderhandelingen tussen werkgevers en arbeiders geen kans zien dezelfde voordelen deelachtig te worden als de economisch en organisatorisch sterke groepen. Het gevolg is allicht dat de beschikbare

HOLLANDSCHE SOCIETEIT VAN LEVENSVZERKERINGEN N.V.

Hoofdkantoor Nederland:

Herengracht 475, Amsterdam-C. tel. 221322

Head Office Canada:

1130 Bay Street, Toronto 5

...meer dan anderhalve eeuw levensverzekering

„ruimte” door de economisch en organisatorisch sterke groepen wordt opgeslokt en dat de zwakke groepen steeds meer achterblijven. Zulks wil men door het vaststellen van een wettelijk loonminimum voorkomen.

Het verdient de aandacht, dat dit gehele probleem zich bij de geleide loonpolitiek niet voordoet. Daarbij immers worden de laagst beloonden door een algemene loonronde in een verhoging als het ware meegenomen. Het is geen gering voordeel van de geleide loonpolitiek, dat zij heel het ingewikkelde apparaat van een wettelijk loonminimum kan missen. De geleide loonpolitiek is dus als zodanig reeds een schild voor de zwakken. Er is wel opgemerkt, dat een wettelijk loonminimum het voordeel heeft boven een algemene loonronde, dat de zwakkere groepen bij een algemene loonronde hetzelfde percentage ontvangen als de sterkere groepen en dat het er juist om gaat die zwakkere groepen extra te verhogen. Ik vrees intussen, dat men aldus te werk gaande tot een nivellering komt, die lijnrecht ingaat tegen de denivellering, die juist in de latere jaren terecht is nagestreefd.

Mijn conclusie blijft derhalve, dat voorstanders van vrijere loonvorming hier een uitgebreid wettelijk apparaat verlangen, dat in het kader der geleide loonpolitiek niet ter sprake komt.

Meer overheidsbemoeienis.

Eigenaardig is ook de inconsequentie, waarin voorstanders van vrijere loonvorming op deze wijze geraken. Ons is altijd voorgehouden dat een vrijere loonvorming het grote voordeel had van een terugtreden der Overheid. En wat zien wij nu? Precies het tegenovergestelde. Want de Overheid krijgt met de lonen van bepaalde groepen arbeiders een intense bemoeienis. Reeds op dit ogenblik kan het College van Rijksbemiddelaars krachtens art. 12 van het Buitengewone Besluit Arbeidsverhoudingen 1945, hetzij op verzoek van organisaties van werkgevers en werknemers; hetzij ambtshalve, regelingen van en in verband met de lonen van werknemers bindend vaststellen. Ik meen te weten, dat het College in een enkel geval ook wel eens van deze bevoegdheid heeft gebruik gemaakt om voor een bepaalde groep een minimumloon vast te stellen. Maar kennelijk achten de voorstanders der vrijere loonvorming in de S.-E.R. en de Regering, het B.B.A. op dit gebied een onvoldoende hulpmiddel, daar een wettelijke regeling moet worden overwogen. Daarmede zullen dan tal van beslissingen niet door het bedrijfsleven, maar door de wetgevende macht en de Minister als uitvoerende macht moeten worden genomen.

Het loont de moeite om eens nader na te gaan wat er zoal aan een wettelijke regeling van minimumlonen vastzit. Dan rijst allereerst de vraag, op welke werknemers een wettelijke regeling van het minimumloon moet worden toegepast. Het zal wel niet de bedoeling zijn een dergelijke regeling voor alle werknemers zonder meer te doen gelden. De zaak zou al te gecompliceerd worden wanneer bijv. ook het huispersoneel, werknemers in dienst van beoefenaren van vrije beroepen e.d. in de regeling zouden worden be-

grepen. Het zal dus nodig zijn de werknemers voor wie de regeling geldt, duidelijk aan te wijzen. Met het noemen van bedrijfstakken zal wel niet kunnen worden volstaan. Er zijn immers ook in goed georganiseerde bedrijfstakken nog wel laagbeloonden. Zo werd kort geleden van arbeiderszijde medegedeeld, dat in het zo sterke metaalbedrijf toch nog een 16.000 à 17.000 man onder deze categorie vallen. Het zal dus nodig zijn de groepen arbeiders uitdrukkelijk aan te wijzen, wat waarlijk geen eenvoudige zaak is.

Wanneer dit probleem is opgelost, rijst de vraag, op welke bedrag het minimumloon moet worden vastgesteld. Het zou de eenvoud ten goede komen indien daarbij alleen zou worden gedacht aan een loon van gehuwde mannen en met verschillen in leeftijd, geslacht en burgerlijke staat geen rekening zou worden gehouden. Hoe hoog moet nu dit minimumloon zijn? Moet alleen met de behoeften worden gerekend en iedere band met de prestatie (werkclassificatie, stukloon e.d.) worden afgesneden? En zal niet in het minimumloon differentiatie moeten worden aangebracht, al was het alleen maar om te voorkomen dat de betrokken werknemer de dupe wordt door werkloosheid, omdat de draagkracht van de betrokken werkgever wordt overschat? Wanneer en naar welke maatstaven wordt een eenmaal vastgesteld minimumloon gewijzigd? En moet er niet een instantie zijn, die dispensatie van de betaling van het minimumloon kan geven voor gehandicapten, ouderen die minder presteren e.d.?

Dit aantal vragen is nog gemakkelijk te vermeerderen. Maar men zal er zich toch rekenschap van moeten geven, dat bij een wettelijke regeling al dergelijke onderwerpen aan de orde komen en duidelijk moeten worden opgelost. Voor het bedrijfsleven betekent dit een belangrijke toename der overheidsbemoeienis. Zulks blijkt ook wanneer wij kennis nemen van de Duitse „Gesetz über die Festsetzung von Mindestarbeitsbedingungen” van 11 januari 1952 (Bundesarbeitsblatt van 1952, blz. 2-3). Ik veronderstel, dat die voorstanders van vrijere loonvorming, welke een wettelijke regeling van het minimumloon wensen, aan een soortgelijke regeling denken. Welnu; uit de inhoud van deze wet blijkt duidelijk welk een belangrijke taak hier aan de wetgevende macht en aan de uitvoerende macht (Minister van Arbeid) wordt toegekend. Weliswaar geeft § 1 al. 1 de voorkeur aan C.A.O.'s, maar blijkens art. 2 onder a kunnen toch ook minimumarbeidsvoorwaarden worden vastgesteld voor een bedrijfstak of een soort arbeid, waarin slechts een minderheid der werkgevers of der arbeiders is georganiseerd. De Minister van Arbeid heeft daarbij een belangrijke taak. Hij wijst blijkens § 2 een Centrale commissie aan, welke bestaat uit vertegenwoordigers van werkgevers en arbeiders als leden en de Minister of zijn plaatsvervanger als voorzitter. De Minister wijst ingevolge § 3 de bedrijfstakken of soorten arbeid aan, waarvoor minimumarbeidsvoorwaarden zullen worden bepaald, maar in overleg met de Centrale commissie. Voor die bedrijfstakken of soorten arbeid, waarvoor minimumarbeidsvoorwaarden zullen worden bepaald, stelt alweer de Minister Bedrijfscommissies in, eveneens samengesteld uit vertegenwoordigi-

gers van werkgevers en arbeiders als leden en een door de Minister aan te wijzen voorzitter (§ 4 en 5). De besluiten van Bedrijfscommissies, waarbij minimumarbeidsvoorwaarden worden vastgesteld, behoeven de goedkeuring van de Minister. Gelijk men ziet, is op deze wijze van een vrijere loonvorming op dit terrein geen sprake.

Economische gevaren.

Ten slotte zou ik nog willen wijzen op enkele economische gevaren, waarvoor een wettelijke regeling van het minimumloon ons stelt.

Het eerste gevaar, dat ik zou willen vermelden, doet zich voor wanneer het (de) minimumloon (lonen) op een relatief hoog bedrag wordt (worden) vastgesteld en niet als een bodembedrag voor het allernoodzakelijkste levensonder-

houd. Gebeurt dit, dan is er een grote kans dat de betrokken werkgevers zich op het standpunt zullen stellen, dat zij met het betalen van het minimumloon aan hun wettelijke verplichtingen hebben voldaan en een verdere bemoeienis der vakverenigingen afwijzen. Daaruit kunnen wrijvingen tussen de werkgevers en de vakverenigingen ontstaan.

Ik noem nog een ander ongunstig gevolg, dat door te hoog vastgestelde minimumlonen kan intreden. Er bestaat in ons land een sterke interdependentie tussen de lonen. De ervaring leert, dat een loonbeweging op de ene plaats loonbewegingen elders oproept. Wanneer een wettelijke regeling van het minimumloon geldt, zal het niet anders zijn. Worden de minimumlonen aanzienlijk verhoogd, dan zal derhalve het gehele loonfront in beweging komen: De hoger beloonden zullen niet gemakkelijk genoegen nemen met een vermindering van het verschil in loon tussen hen en de lager beloonden, ook niet als er weinig ruimte beschikbaar is. Heeft de verhoging der minimumlonen dan een zodanig opstuwende kracht voor de lonen der hoger beloonden, dat ook zij naar evenredigheid worden verhoogd, dan komen wij wellicht weer terecht in de cyclus van prijsinflatie, overbesteding, werkloosheid en bestedingsbeperking. Wordt daarentegen aan de eisen der hoger beloonden weerstand geboden, omdat de ruimte ontbreekt, dan krimpt het verschil tussen hoger beloonden en lager beloonden wellicht teveel in. Wij zijn dan niet meer in de door de voorstanders der vrijere loonvorming verlangde sfeer van differentiatie, maar van nivellering.

Behalve het gevaar van een te hoog vastgesteld minimumloon, stelt een wettelijke regeling van het minimumloon ons nog voor een tweede gevaar. Ook de voorstanders der vrijere loonvorming erkennen dat enige centrale coördinatie noodzakelijk is om overbesteding te voorkomen. Het is alleen erg jammer, dat zij ons over de daarbij noodzakelijke spelregels zo volkomen in het onzekere laten. Ook de nota van de Regering biedt op dit punt weinig perspectief. Terwijl nu deze onzekerheid over de coördinatie bij de toepassing der vrijere loonvorming reeds bestaat, komt de wettelijke regeling van het minimumloon het aantal moeilijkheden nog vermeerderen. Want er zal ook nog een coördinatie tussen de resultaten der vrijere loonvorming enerzijds en de resultaten van een wettelijke regeling van het minimumloon anderzijds moeten worden aangebracht. Want indien vrijere loonvorming en minimumloon ieder hun eigen weg gaan, dan gebeuren er ongetwijfeld ongelukken.

Conclusie.

De conclusie waartoe ik kom luidt als volgt. De wens van een wettelijke regeling van het minimumloon is door voorstanders der vrijere loonvorming alleen uit het stof van het verleden opgehaald om een tegenwicht te bieden tegen het voordeel der door hen verworpen geleide loonpolitiek, welke de achterblijvende groepen bij een algemene loonsverhoging automatisch meeneemt. In tegenstelling tot wat de voorstanders der vrijere loonvorming bedoelen, leidt een wettelijke regeling van het minimumloon tot een aanmerkelijke uitbreiding der overheidsbemoeienis. Voorts leidt het vaststellen van het juiste minimumloonbedrag gemakkelijk tot gevaarlijke complicaties. Ten slotte is de coördinatie tussen de uitkomsten van de vrijere loonvorming en de wettelijke regeling van het minimumloon allermint verzekerd. Het is een voordeel der geleide loonpolitiek, dat al deze moeilijkheden zich daarbij niet voordoen.

's-Gravenhage.

Mr. Dr. A. A. VAN RHIJN.

School en werkkring van teenagers in Engeland

Ongeveer tweederde van de Britse jeugd keert het onderwijs de rug toe bij de eerste gelegenheid die zich voordoet, nl. bij het bereiken van de 15-jarige leeftijd. Van de 17-jarigen is, zoals onderstaand aan "The Economist" van 30 mei jl. ontleend staatje, dat betrekking heeft op kinderen die in 1955 15 jaar werden, doet zien, rond 80 pCt. al in het arbeidsproces ingeschakeld. De percentages voor beide sexen lopen, wat dit betreft, weinig uiteen.

Activiteiten van teenagers (in pCt.)

	Jon-gens	Meis-jes
Aan het werk gegaan:		
op 15-jarige leeftijd	67,4	66,0
op 16-jarige leeftijd	10,6	9,6
op 17-jarige leeftijd	2,9	3,3
Totaal aan het werk	80,9	78,9
Geniet voortgezet dagonderwijs	7,1	11,2
Overigen (op school, onder dienst of werkloos)	12,0	9,9
Totaal	100,0	100,0
Van degenen die op 17-jarige leeftijd werken, was werkzaam:		
„in de leer”	19,9	4,7
in vrij beroep	0,8	0,8
op kantoor	6,5	26,8
in overige (vnl. ongeschoolde) beroepen	43,7	46,6
Totaal	80,9	78,9

Aanzienlijke verschillen doen zich eerst voor, indien de werkkringen der teenagers worden gezien. Dan blijkt, dat van de jongens een relatief veel groter aantal „ergens in de leer” is dan bij de meisjes het geval is. Aangezien de laatsten echter naar verhouding meer naar kantoor gaan is de „restpost”, waaronder zich voornamelijk beroepen bevinden waarvoor geen scholing is vereist, voor jongens en meisjes weinig verschillend, nl. resp. 43,7 en 46,6 pCt. Deze laatste percentages zullen trouwens, naar "The Economist" wat spijtig opmerkt, de komende jaren nog wel hoger worden: het aantal 15-jarigen is namelijk sedert 1955 toegenomen van 634.000 tot 744.000, terwijl het aantal mogelijkheden om in de leer te gaan is verminderd.

In plaats van de loonronde en de vrije loonvorming beveelt schrijver in dit artikel de winstdeling aan als mogelijkheid tot verhoging der koopkracht van de arbeiders. De winstdeling wordt door schrijver als de enig juiste methode beschouwd om groeiende welvaart in onze nationale huishouding op de meest billijke, rechtvaardige en economisch juiste wijze te verdelen, mits zij zowel op de „directe” als op de „indirecte” wijze wordt toegepast. Onder de directe methode verstaat schrijver een uitkering uit de winst aan de werknemers in het betreffende bedrijf. Volgens de indirecte methode wordt een gelijk bedrag als aan de eigen werknemers wordt uitgekeerd, in een zgn. „Staatswinstpot” gestort, waaruit dan een toelage kan worden gegeven aan de overige werknemers en aan de zgn. „vergeten groepen”. Schrijver wijst erop, dat er — evenals bij vrije loonvorming — ook bij winstdeling een prijsstop zal moeten komen; dat deze methode het mogelijk maakt van jaar tot jaar te beoordelen of er nog „ruimte” te verdelen is en dat winstdeling de juiste methode is om verdere inflatie te voorkomen.

„Winstdeling” in institute van „loonronden” en „vrijere loonvorming”

Drie hoogleraren in de economie hebben in dit blad hun mening kenbaar gemaakt over het recente advies van de S.-E.R. inzake het in 1959 en 1960 te voeren sociaal-economisch beleid. Misschien mag ik, als man uit de praktijk, over het onderwerp „loonvorming” ook mijn oordeel geven.

Veel wijzer zijn we door hetgeen deze drie hoogleraren over de loonvorming schreven niet geworden. Het blijft erbij, dat verdere loonronden, zoals de praktijk ook reeds heeft aangetoond, zeker tot inflatie zullen leiden, doch dat óók een vrijere loonvorming het risico van de loon- en prijenspiraal en dus van „inflatie” inhoudt. Na een loonronde ter compensatie ener te verwachten huurverhoging zal er naar de mening van Prof. Witteveen niet veel „ruimte” meer voor vrijere loonvorming over blijven. De vraag doet zich hierbij onmiddellijk voor, of het niet mogelijk is de al of niet juistheid hiervan aan te tonen. Ik meen van wel, doch kom hierop straks nader terug.

Een dier drie hoogleraren en wel Prof. Bosman heeft naast de loonronde en de vrijere loonvorming een derde mogelijkheid tot verhoging der koopkracht der werknemers naar voren gebracht, nl. de „winstdeling”. Ik juich dat toe, want door mij wordt de „winstdeling” als de enig juiste methode beschouwd — ik heb dit sinds 1945 in mijn publikaties al enige malen tot uitdrukking gebracht — om groeiende welvaart in onze nationale huishouding op de meest billijke, rechtvaardige en economisch juiste wijze te verdelen, mits de winstdeling zowel op de „directe” als „indirecte” wijze wordt toegepast. Over die „indirecte” methode zo dadelijk meer.

Tot mijn groot genoegen heeft de Regering in haar laatste nota opgemerkt, dat de „produktiviteitsmaatstaf” in feite de „rentabiliteitsmaatstaf” zal moeten zijn. Hier zijn we eindelijk bij het enig juiste aangeland, nl. bij de „winsten”.

In mijn onlangs verschenen brochure, getiteld: „Stop de „inflatie”, voorkom „recessies””¹⁾, schreef ik dat men in

¹⁾ Ik zond deze reeds begin juni toe aan allen, die in ons land aan de sociaal-economische touwtjes trekken, als de daarvoor in aanmerking komende Ministers, de leden der Staten-Generaal en van de S.-E.R., zomede aan de secretariaten der werkgevers- en werknemersbonden.

de winsten, in het bedrijfsleven gemaakt, alle gunstige en ongunstige factoren terugvindt die zich tijdens het productie- en distributieproces voordoen. Hogere of lagere grondstofprijzen, hogere of lagere prijzen van hulpmiddelen en verpakkingsartikelen, hogere of lagere omzet, hogere of lagere belastingen, doch ook hogere lonen, salarissen en algemene bedrijfskosten, dit alles vindt men in de winsten terug, omdat die daardoor voor- of nadelig beïnvloed worden.

Is er onvoldoende winst in het bedrijfsleven gemaakt, dan kan er van opvoering van het levensniveau der werknemers of van het uitbreiden van de sociale zorg geen sprake zijn. Het verhogen resp. verbeteren van het levensniveau der werknemers via het aandeel in de winst heeft dit belangrijke voordeel, dat daarbij de beruchte vicieuze cirkelgang niet optreedt, omdat een aandeel in de winst de kostprijs van het produkt niet verhoogt, hetgeen met een loonronde, in bedrijven waar deze niet uit de winsten bekostigd kan worden; wel het geval is.

De bron nu, waaruit de „arbeid” hoger zal kunnen worden beloond, is geen andere dan de „winsten” en wel voornamelijk de groeiende winsten in het bedrijfsleven (dit in de ruimste betekenis van het woord²⁾) gemaakt, en deze laatste bestaan voor een belangrijk deel uit de extra winsten die door rationalisatie en bij stijgende omzet, per productie- resp. omzeteenheid worden gemaakt. Het stelsel van winstdeling werkt echter alleen dan goed als het op drie manieren tegelijk wordt toegepast en wel:

De directe methode.

Deze wijze van uitkeren kan in ieder bedrijf zelf geschieden en wel aan de werknemers in het bedrijf werkzaam. Dit is dus de „directe” werking van het stelsel. Het beste wordt deze methode toegepast, door in goed renderende bedrijven aan het einde van het boekjaar een bedrag van de winst voor de werknemers af te zonderen en dezen daarvan in het volgende jaar, dus in de volgende 52 weken of 12 maanden, iedere week of iedere maand een zgn. welstandstoeslag op het loon uit te keren. De omvang daarvan wordt ieder jaar

²⁾ Dit geldt dus ook voor de middenstand en de verdere vrije beroepen.

door de directies der bedrijven opnieuw vastgesteld. Het winstaandeel kan ook ineens, hetzij aan het einde van het oude of aan het begin van het nieuwe jaar worden uitgekeerd.

De indirecte methode.

De indirecte methode is deze, dat een gelijk bedrag als aan de eigen werknemers wordt uitgekeerd, bij de Staat in een fonds gestort wordt, in de zgn. „Staatswinstpot”, waaruit een extra toelage kan worden gegeven aan:

- a. de werknemers in de bedrijven waarin de „directe” toepassing niet heeft kunnen plaatsvinden, waardoor dus te grote verschillen in beloning worden voorkomen;
- b. de werknemers werkzaam buiten het produktie- en distributieproces, dus óók aan werknemers in overheidsdienst;
- c. de zgn. „vergeten groepen”.

Reserveren voor kwade jaren.

Voor de kwade jaren zal uit de winsten een zekere winstreserve moeten worden gevormd. Ik wijs er nadrukkelijk op dat de arbeiders er meestentijds in het minst geen schuld aan hebben, indien er in enig jaar in een onderneming verliezen geleden worden, zodat het niet juist zou zijn hen daaraan te laten bijdragen. Ik acht het zelfs gewenst te voorkomen dat hun koopkracht in de kwade jaren te veel afzakt, zodat het alleszins nuttig is hen in die jaren zelfs nog een uitkering te verstrekken uit de reservepot. Hebben de werknemers dus geen schuld als er verliezen geleden worden, ik erken, dat zij evenmin op het maken van winsten, praktisch genomen, invloed kunnen uitoefenen, uitzonderingen daargelaten, want dat zij goed werk leveren is hun plicht en het ligt aan de toeziende directie ervoor te zorgen, dat er goed werk wordt afgeleverd.

Indien de werknemers niettemin „recht” hebben op een aandeel in de winsten in het bedrijfsleven gemaakt resp. op een aandeel in de groeiende nationale welvaart (als die er is) dan is dat niet in hun kwaliteit van „producenten”, resp. assistenten bij het produktie- en distributieproces, doch wel als „consumenten” en als kopers van gebruiksartikelen. Want hoe meer zij, op economisch verantwoorde wijze, kunnen kopen, hoe groter 's lands welvaart. Er kan dan nl. meer worden geproduceerd met alle gunstige gevolgen daaraan verbonden.

Als men zich eenmaal bewust wordt, dat de „winsten” de enige bron zijn, waaruit het levensniveau der werknemers kan worden verhoogd, dan leidt de weg vanzelf tot „een billijke, een rechtvaardige en vooral tot een economisch juiste verdeling” dier winsten resp. groeiende winsten. Deze te verdelen is uiteraard mensenwerk. Doch de mens heeft daarbij de strenge economische wetten stipt in acht te nemen. Zou hij zich bij het verdelen dier winsten — waarvan vanzelfsprekend een deel voor belastingbetaling en een ander deel voor investering bestemd is — te veel laten leiden door partijpolitieke inzichten of door groepsbelangen, dan zal de straf op de zonde — ontwrichting van 's lands economie — niet uitblijven.

Bij die billijke, rechtvaardige en economisch juiste verdeling der winsten en vooral van de groeiende winsten en dus ener groeiende nationale welvaart zal de „indirecte” methode een zeer belangrijke rol moeten spelen. Het zou nl. al een grove onbillijkheid zijn om de resultaten ener groeiende welvaart uitsluitend te verdelen onder die werknemers die toevalligerwijze aan succesvolle bedrijven verbonden zijn — de directe methode — en die veelal niet

langer of harder moeten werken dan hun collega's aan minder succesvolle bedrijven verbonden of dan die, welke zelfs in het geheel niet in het produktie- of distributieproces werkzaam zijn, bijv. ambtenaren. Ook deze groepen hebben recht op een deel der groeiende nationale welvaart. Het verhogen der minimum loongrenzen, zoals in het voornemen ligt, doch waarmede men- bovengenoemde onbillijkheid niet geheel oplost, zal op zichzelf reeds tot inflatie leiden.

Terecht heeft Prof. Witteveen in dit blad geschreven: „Er is weinig fantasie voor nodig om zich een werkverdeling voor te stellen, waarbij de confessionele vakbeweging voorgaat bij het vragen van loonsverbetering in de „gunstige” bedrijfstakken, en het N.V.V. dan vervolgens klaar staat om het inhalen van de „achterstand” in de minder bevoorrechte sectoren te eisen!” (Dit laatste zou immers inflatie ten gevolge hebben, W.C.S.). En daarvoor juist is de door mij geprojecteerde „indirecte” methode der winstdeling, die geen inflatie ten gevolge heeft.

Zuiniger staatshuishouding met als gevolg lagere belastingen betekent, dat er meer winst overblijft om te verdelen, zodat de werknemers er, zodra zij een winstaandeel krijgen, zelf ook groot belang bij hebben, dat het staatsbeheer zo zuinig mogelijk plaats heeft.

Werkstakingen zullen de winsten vanzelfsprekend nadelig beïnvloeden en dus, indien de opvoering van het levensniveau der werknemers in de toekomst — zoals het zijn moet — zal plaatsvinden door middel van het „aandeel in de winst voor werknemers”, dan zou het van de werknemers al *een grote domheid* zijn om de winsten nadelig te gaan beïnvloeden door stakingen, want dan zouden zij dit aan het einde van het jaar, door een *verminderde* uitkering, in hun beurs voelen.

Verdeling der winsten.

Hoe zullen nu in de toekomst de winsten moeten worden verdeeld?

a. Er zal eerst moeten worden afgeschreven op de kapitaalgoederen, dus op gebouwen, machines, gereedschappen, transportmiddelen enz.

b. Aan de directie, de commissarissen en de staf zal een behoorlijk, niet overdreven, tantième worden uitgekeerd.

c. Aan de Staat moet belasting worden betaald over de *gemaakte* winsten, na aftrek van het sub. a en b genoemde.

d. Uit de winsten zullen daarna reserves moeten worden gevormd teneinde:

1. de economische schokken die de onderneming zouden kunnen treffen, op te vangen;

2. eventueel te investeren. Dit om geheel of gedeeltelijk te vermijden dat nieuwe leningen moeten worden aangegaan of het aandelenkapitaal moet worden vergroot.

e. Vervolgens zal een primair dividend worden uitgekeerd aan de aandeelhouders, dat iets hoger zal zijn dan de rente die men op staatsobligaties maakt.

f. Voor ieder procent super-dividend dat *daarna* aan de aandeelhouders zal worden uitgekeerd, zal ook 1 pCt. worden bestemd voor de werknemers.

Voor winsten gemaakt door beoefenaars van vrije beroepen en door de middenstand zal eveneens een regeling moeten worden getroffen. Deze delen, als er groeiende welvaart is, reeds automatisch mee in de welvaart.

Het winstaandeel der werknemers.

Met het winstaandeel voor de werknemers zal als volgt te werk worden gegaan:

a. 40 pCt. van het voor dezen bestemde bedrag aan winst zal worden benut voor de „directe” toepassing van het winstaandeel;

b. 40 pCt. van het uit te keren bedrag is bestemd voor de „indirecte” toepassing van het systeem en zal dus in de zgn. „Staatswinstpot” gestort worden ter distributie aan de daarvoor in aanmerking komende;

c. 20 pCt. van het uitgetrokken bedrag zal door ieder bedrijf worden gestort in een reservefonds, met het doel in kwade jaren toch een uitkering te kunnen doen, zij het vanzelfsprekend een geringere uitkering dan in goede jaren.

Aangezien het „aandeel in de winst voor werknemers” aan dezen kan worden uitgekeerd in de vorm van een „tantième” of „bonus” behoeft hierover geen vennootschapsbelasting te worden betaald. De Staat zou immers ook geen belasting ontvangen over een uitkering aan de werknemers via een loonronde! ³⁾ Hetzelfde geldt voor het geval het winstaandeel van de werknemers zou worden bestemd om er de kosten van nieuwe sociale wetten mede te bestrijden.

Men kan het werknemersaandeel dus verhogen met wat men reeds aan te betalen vennootschapsbelasting te veel gereserveerd had, onder aftrek van de wel te betalen sociale lasten. Men zal echter moeten voorkomen, dat zulke aan de werknemers in de een of andere vorm te verstrekken uitkeringen, waarover geen vennootschapsbelasting betaald wordt, in de kostprijsberekening worden opgenomen. Zulke uitkeringen behoren op de rekening „winstverdeling” voor te komen. Er zal ook, evenals bij vrijere loonvorming, een prijsstop moeten komen.

De indirecte winstdeling.

De uitkering uit de „Staatswinstpot” zal als volgt geschieden. In vele landen, o.a. Nederland, wordt door de werkgevers wekelijks resp. maandelijks loonbelasting ingehouden van het loon, resp. salaris van de aan de onderneming verbonden werknemers. Daartoe zijn door de Staat tabellen verstrekt volgens welke het inhouden van de loonbelasting plaatsvindt. De werkgevers dragen de ingehouden bedragen aan loonbelasting aan de Staat af. Welnu, voortaan zal de Staat, ieder jaar op 1 juli, als de balansen der meeste ondernemingen over het voorafgaande boekjaar reeds verschenen zijn en de Staat dus ongeveer kan nagaan hoe groot het bedrag zal zijn aan winst dat in de „Staatswinstpot” gestort zal worden, nieuwe tabellen voor loonbelasting verstrekken, geldend voor de eerstvolgende 12 maanden. Deze tabellen zullen uitsluitend gebruikt worden voor werknemers die geen „direct” winstaandeel van hun werkgevers ontvangen hebben, dus o.a. óók voor ambtenaren. Voor diegenen die wel een „direct” winstaandeel ontvangen hebben, zullen de normale tabellen gebézigd blijven.

Aan diegenen die geen loonbelasting betalen zullen de werkgevers een loontoeslag kunnen verstrekken van gelijke omvang als de aan de anderen toegestane loonbelastingreductie bedraagt. De werkgevers zullen deze toeslag kunnen verrekenen met de aan de Staat af te dragen ingehouden loonbelastinggelden. De Staat zal de verstrekte toeslagen en de minder dan normaal afgedragen loonbelasting uit de „Staatswinstpot” trekken.

Pensioentrekkers, die daarvoor in aanmerking komen, zullen een toeslag ontvangen op hun pensioen, aanvankelijk te verstrekken door de Levens- resp. Pensioenverzekerings-

³⁾ Behalve natuurlijk de gewone loonbelasting.

bank of door het Pensioenfonds (de A.O.W.), die deze toeslagen op de Staat zullen verhalen, terwijl de Staat deze gelden uit de „Staatswinstpot” zal verstrekken.

Hier is slechts een schematische voorstelling gegeven hoe de „indirecte” toepassing van het „winsttaandeel voor werknemers” kan plaatsvinden. Er zullen vanzelfsprekend ook andere mogelijkheden zijn.

De juiste regulator.

Nadrukkelijk zij erop gewezen dat het „aandeel in de winst voor werknemers” de juiste „regulator” is bij de verdeling van de „koopkracht” die tijdens het produktie- en distributieproces (groot- en kleinhandel) zomede bij het dienstbetoon, wordt gecreëerd. Het is dus óók de juiste regulator bij de verdeling van het „nationaal produkt” via het „nationaal inkomen”. Het „aandeel in de winst” is tevens de beste methode om de werknemers een billijk en economisch verantwoord aandeel te geven in de „groeiende welvaart” van het land, als die er is. Want al naar gelang de welvaart in een land toeneemt en dus de winsten in de bedrijven stijgen, zal het winstaandeel van de werknemers meegroeien.

Ontvangen de werknemers langs de hier geprojecteerde weg hun „billijk” aandeel in de welvaart van het land dan hebben zij verder niets te reclameren, óók niets indien in kwade jaren weinig of niets te verdelen valt en zij dus genoeg moeten nemen met een bescheiden uitkering uit het winstreservefonds.

Men bedenke wel, dat een wettelijke invoering van het „aandeel in de winst voor werknemers” geen enkele garantie biedt dat er direct belangrijke winstuitkeringen zullen volgen. Dit hangt nl. geheel af van de economische draagkracht van het land, beter gezegd van die van het produktie- en distributieproces.

Alle de produkten-kostprijs verhogende uitgaven voor nieuwe sociale wetten zullen voortaan óók uit het „winsttaandeel voor de werknemers” moeten worden bekostigd. Want zouden wij dit niet doen, dan zou de „wet der sneeuwbalwerking” óók die lasten en kosten in de prijzen doen accumuleren, zodat prijsverhoging der produkten wederom nodig zou worden en dat moet worden vermeden.

Zodra er dus nieuwe sociale wetten worden ingevoerd, zullen de kosten hiervan de plaats dienen in te nemen van de winstuitkering aan de werknemers, zowel op „directe” als op „indirecte” wijze, althans daaraan vooraf hebben te gaan.

De plaatsruimte laat niet toe met de toelichting verder te gaan. Wie zich van nadere details op de hoogte wil stellen, verwijs ik naar mijn reeds genoemde brochure ⁴⁾. Men zal daarin o.a. kunnen lezen, dat de soevereiniteit der ondernemers ten aanzien van het opmaken van hun balans nauwelijks zal worden beknot: een zeer soepel toezicht zal worden ingesteld.

De toepassing, op de door mij beschreven wijze, van het stelsel aandeel in de winst maakt het mogelijk van jaar tot jaar te beoordelen of er nog „ruimte” te verdelen is, hetgeen bij andere stelsels veel moeilijker is na te gaan. Het is nu vrijwel aan te nemen, dat de Regering de kant der vrijere loonpolitiek zal opsturen — bedrijfs- en onder-

⁴⁾ Na overmaking per postwissel op postgiro no. 4110 van f. 1,40 plus f. 0,20 voor portokosten aan de boekhandel Allert de Lange, Damrak, Amsterdam, aldaar verkrijgbaar zolang de voorraad strekt.

In dit artikel vermeldt schrijver enkele resultaten van een onderzoek dat werd ingesteld naar het verloop van de produktie, de afzet en de prijs van zaai-uien. De voor zaai-uien gemaakte prijs verloopt de laatste jaren tegengesteld aan de produktie. Dit wekt de indruk, dat de grootte der Nederlandse produktie van grote betekenis is voor de prijs. De verklaring hiervoor ligt in het feit, dat Nederland een der belangrijkste uien exporterende landen is. Voorts is gebleken, dat het prijsverloop binnen het jaar een duidelijk seizoenpatroon vertoont, met een geleidelijke stijging van de prijs tot februari/maart en daarna een daling. Ten slotte bleek er gedurende de eerste jaren na de oorlog sprake te zijn van een twee- tot driejarige prijs-cyclus. Na 1955 echter vertoont het prijsniveau een daling.

In ons land worden in hoofdzaak drie soorten uien geteeld: zaai-uien, plantuien en zilveruien. Zaai-uien worden in tegenstelling tot plantuien — waarbij gebruik wordt gemaakt van in het voorgaande jaar geteeld plantgoed — in het voorjaar gezaaid en begin september geoogst. Zilveruien zijn kleine uien, die geteeld worden voor de conservenindustrie. De zaai-uien nemen onder de in Nederland geteelde uien verreweg de belangrijkste plaats in. Jaarlijks wordt ongeveer 5.000 ha van de Nederlandse cultuurgrond voor dit gewas bestemd. Van de totale produktie wordt ongeveer 70 pCt. geëxporteerd.

In het hierna volgende zullen wij enkele resultaten vermelden van een naar het verloop van de produktie, de afzet en de prijs van zaai-uien ingesteld onderzoek.

(vervolg van blz. 562)

nemingsgewijs toegepast — na al of niet eerst een zekere compensatie (loonronde?) te hebben vastgesteld voor de straks te verhogen huur. Zulk een vrijere loonpolitiek zal, naar stellig te verwachten is, tot vele onbillijk- en moeilijkheden leiden, zoals de reeds genoemde verdere inflatie, de magneetwerking die bedrijven er toe brengt de lonen te verhogen, die dit uit de winsten niet kunnen dragen, winstdeling door de een en het nakijken voor de ander, te hoge eisen aan de zijde der werknemersbonden, die alle „ruimte” zullen opeisen en wellicht nog meer dan economisch verantwoord is.

Dit alles zal zich spoedig genoeg gaan wreken. Vóór wij twee, hoogstens drie jaar verder zijn, zal men vermoedelijk inzien, dat men het verkeerde pad heeft gekozen en dat meedelen in de winst door de werknemers, op de hierboven beschreven wijze, *de* aangewezen weg is om hen een rechtvaardig aandeel te geven in 's lands groeiende welvaart, doch tevens — en dat is zeer belangrijk — dat zulk een winstdeling de juiste methode is om verdere „inflatie” — de grote diefstal aan allen die eenmalig of regelmatig bedragen in guldens te vorderen resp. gespaard hebben — te voorkomen.

Amsterdam.

W. C. SICKESZ.

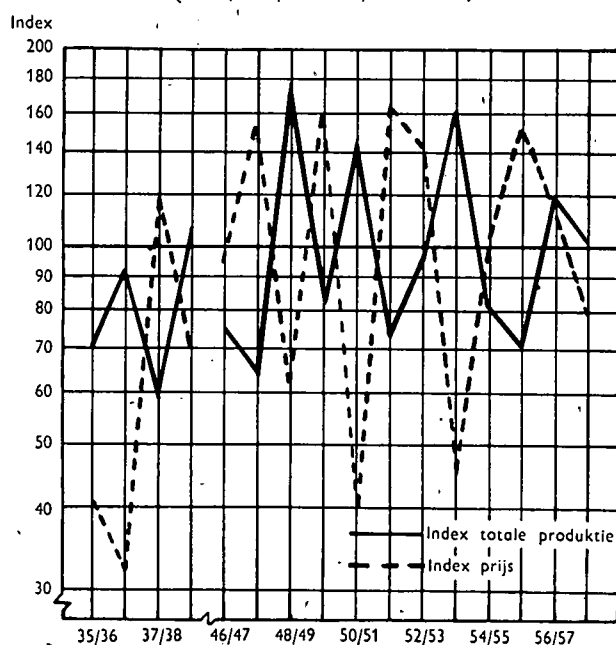
De markt voor zaai-uien

De Nederlandse produktie en de prijs.

De prijs van zaai-uien is aan vrij grote schommelingen onderhevig. In de na-oorlogse periode varieert de door de producent ontvangen gemiddelde jaarprijs van f. 5 tot tot f. 25 per 100 kg. In figuur 1 is het verloop van de totale Nederlandse produktie over een aantal jaren uitgezet. Het verloop hiervan wordt aangegeven door indexcijfers, waarbij de gemiddelde produktie over de jaren 1935 t/m 1957 op 100 is gesteld. Tevens is over dezelfde jaren het verloop van de gemiddelde jaarprijs vermeld. Voor zover genoemde gegevens over de vooroorlogse periode bekend waren zijn zij in de grafiek vermeld. Om de invloed van de geldontwaarding uit te schakelen is een correctie op de prijzen toegepast.

FIGUUR 1.

De Nederlandse produktie en de prijs
(1935/36 t/m 1956/57 = 100)

Wanneer wij beide lijnen — die van de produktie en die van de prijs — in verband met elkaar bezien, dan is het opmerkelijk dat deze bijna geheel tegengesteld verlopen. Een relatief grote produktie gaat samen met een relatief lage prijs en omgekeerd. Er bestaat dus een sterk verband tussen de totale produktie in Nederland en de prijs die kan worden gemaakt. Hieruit wordt de indruk verkregen dat de hoogte van de Nederlandse produktie van grote betekenis is voor de prijs. Dit is vooral daarom opmerkelijk omdat het grootste gedeelte van onze uienproduktie wordt geëxporteerd en men derhalve zou verwachten dat voor de prijsvorming van de Nederlandse uien vooral ook buitenlandse invloeden van betekenis zouden zijn.

Voor de Nederlandse export is alleen West-Europa van belang. De volgende tabel geeft een overzicht van de belangrijkste exporterende landen, die voor de Westeuropese markt van betekenis zijn en van de door deze landen geëxporteerde hoeveelheden. Uit de tabel blijkt duidelijk dat Nederland een overwegende positie op de Westeuropese markt inneemt, te meer indien we bedenken dat de export van Egypte voor het grootste deel plaatsheeft buiten ons afzetseizoen, dat loopt van september tot mei.

Export in tonnen van Nederland en concurrerende landen

	1934-38	1948-50	1952	1953	1954
	× 1.000 ton	× 1.000 ton	× 1.000 ton	× 1.000 ton	× 1.000 ton
Nederland	112	136	136	99	91
Spanje	100 a)	71	119	90	80
Italië	16	34	38	30	29
Egypte	131	102	91	123	170
Hongarije	22	—	3	1	15

a) Gemiddelde van 2 jaar, — betekent: geen gegevens beschikbaar.
 Bron: „Yearbook of Food and Agricultural Statistics, F.A.O.”

Uit deze gegevens blijkt voorts dat ook Italië en Spanje belangrijke hoeveelheden exporteren. Dit zijn dan ook onze grootste concurrenten op de buitenlandse markt. Van september t/m mei is Nederland echter onomstreden de belangrijkste exporteur op de Westeuropese markt. Wanneer bovendien in overweging wordt genomen dat ons land zeer gunstig is gelegen t.o.v. de belangrijkste importerende landen Engeland en West-Duitsland — hetgeen met zich brengt dat de transportkosten laag zijn —, dan wordt de, in het voorgaande gesignaleerde, invloed van het Nederlandse produktievolumen op de hoogte van de prijs veel begrijpelijker.

Het seizoenpatroon van de prijs.

Na analyse van het materiaal over een tiental jaren is voorts gebleken, dat er binnen het afzetseizoen nog van een zekere regelmaat ten aanzien van het prijsverloop sprake is. M.a.w.: er is een seizoenbeweging. In figuur 2 is het gemiddelde seizoenpatroon voor exportuien over de jaren 1946/47 t/m 1956/57 uitgezet.

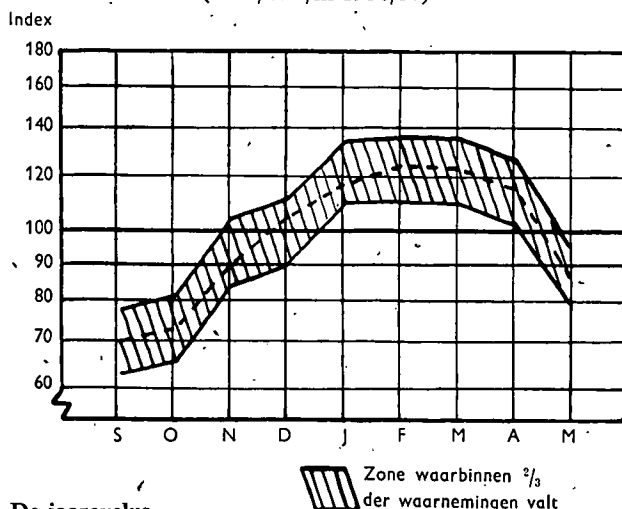
Van september t/m februari zien wij de prijs geleidelijk stijgen, daarna volgt een geleidelijke daling tot de prijsval in april. Het afzetseizoen voor de Nederlandse uien is, zoals gezegd, dan voorbij. Reeds na half maart worden wij de laatste jaren op de Engelse en op de Westduitse markt verdrongen door Egypte, dat dan een kwalitatief beter produkt levert. Aangezien Engeland en West-Duitsland onze belangrijkste afnemers zijn, behoeft het geen verwondering te wekken, dat het prijsniveau daalt wanneer de export naar deze landen wegvalt.

Het seizoenpatroon, zoals dat in figuur 2 is weergegeven, werd verkregen nadat de jaarcyclus — prijsschommeling

van jaar tot jaar — zo goed mogelijk werd uitgeschakeld. De prijsontwikkeling is echter niet elk jaar gelijk, en daarom is in de grafiek ook de zone aangegeven, waarbinnen men 2/3 der waarnemingen mag verwachten. Dit betekent, dat de prijs als gevolg van toevallige omstandigheden niet geheel het aangegeven verloop zal hebben, maar zich toch veelal binnen deze zone zal bewegen.

FIGUUR 2.

Het seizoenpatroon van de prijs van export-zaai-uien (1946/47 t/m 1956/57)

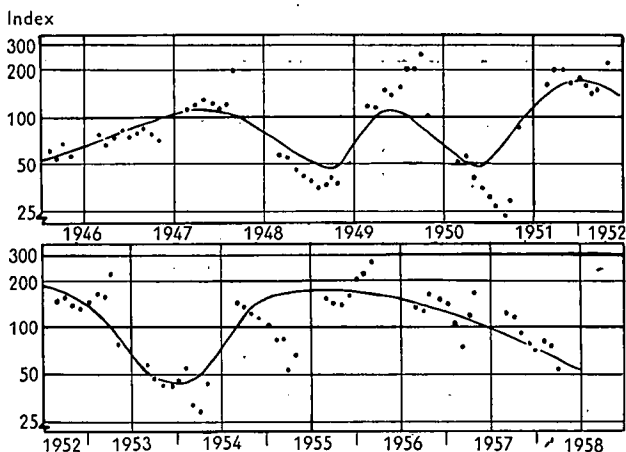

De jaarcyclus.

Wij hebben reeds opgemerkt, dat de prijsbewegingen binnen het jaar niet steeds even groot zijn, terwijl bovendien het prijsniveau van jaar tot jaar zeer verschillend kan zijn. Figuur 3 geeft de schommelingen in de prijs binnen het jaar en de schommelingen van jaar tot jaar, nadat de normale seizoensinvloed van de oorspronkelijke prijzen is afgetrokken.

FIGUUR 3.

De jaarcyclus na correctie seizoenschommelingen

Uit deze figuur komt een zekere regelmaat in de prijsbeweging naar voren. In de eerste jaren na de oorlog kan worden gesproken van een 2- tot 3-jarige prijscyclus; na 1955 daarentegen daalt het prijsniveau.

Deze cyclus alsmede figuur 1 roept de vraag op, of de boer bij het opstellen van zijn bouwplan reageert op de prijs, die in het voorgaande jaar is gemaakt. Gebleken is dat dit inderdaad het geval is, maar dat er een nauwere correlatie bestaat tussen de geldopbrengst per ha en de uitgezaaide oppervlakte een jaar later dan tussen de prijs en de uitgezaaide oppervlakte. Ceteris paribus wordt een

hoge geldopbrengst gevolgd door een grotere uitzaai, welke op zijn beurt weer voert tot lage geldopbrengsten. Dit wordt weer gevolgd door een kleinere uitzaai met hoge geldopbrengsten enz. De zaai-uienmarkt heeft derhalve de structuur van het spinnewebsysteem.

De prijsbeweging binnen het jaar — na correctie voor seizoensinvloed — geeft nog aanleiding tot enkele opmerkingen. Wanneer er binnen het jaar alleen sprake zou zijn van een normale seizoenbeweging, dan zouden wij verwachten, dat door de puntenwolken in figuur 3 voor elk jaar een horizontale lijn zou kunnen worden getrokken.

Voor sommige jaren is dit zo; voor andere jaren zien wij echter nog een duidelijke *extra* beweging, onafhankelijk van de seizoensinvloed.

Bijzondere omstandigheden zijn hiervan de oorzaak. Zo zullen de weersomstandigheden, de kwaliteit van het binnenlandse of het buitenlandse concurrerende produkt,

politieke spanningen enz. de prijs gedurende het afzetseizoen meer dan normaal kunnen wijzigen. Figuur 3 geeft bijv. aan dat in 1949/50, ook nadat de invloed van de seizoenbeweging is uitgeschakeld, nog een belangrijke stijging van de prijs resteert. De zomer van 1949 was zeer droog en er was een schaarste aan groenten in heel West-Europa. De meer dan normale prijsstijging gedurende de afzetperiode 1949/50 is derhalve — gezien de bijzondere schaarste op de groentemarkt — begrijpelijk.

In het voorgaande werd met een enkel voorbeeld geïllustreerd, waarom het marktbeeld in een bepaald jaar kan afwijken van het gemiddelde seizoenverloop. Het behoeft geen betoog dat een opsomming van oorzaken niet volledig kan zijn. Een volledige weergave van alle invloeden is onmogelijk omdat er een grote verscheidenheid van oorzaken is, die op een gegeven moment de marktsituatie kunnen beïnvloeden.

Leidschendam.

F. H. BORN, econ. drs.

Communistisch China en zijn internationale handelsbetrekkingen

Na de Chinese communistische revolutie is tussen China en de Sowjet-Unie een sterke band gegroeid. De Chinezen hadden bij de opbouw van hun land de hulp van derden nodig en de Sowjet-Unie zag hierin een prachtige mogelijkheid tot penetratie. Lange tijd liep China gewillig aan de Russische leiband. Het accepteerde Russische adviezen, die men op één lijn kan stellen met regelrechte bevelen, omdat het de hulp van dit land wel moest aanvaarden. Zo zijn de meeste fabrieken in China door Russische ingenieurs ontworpen en met Russische materiële en financiële hulp gebouwd.

De Chinezen zijn de laatste jaren echter niet meer geheel tevreden met de positie van satellietstaat die Moskou hun land had toebedeeld. Met de bekende rede van Mao Tse Toeng in februari 1957, waarin hij o.a. sprak van „laat honderd bloemen bloeien en honderd scholen wedijveren”, uitte zich een soort vrijheidsmentaliteit. Betekende dit dat er vrije meningsuiting zou worden toegestaan met alle gevolgen van dien? Een aantal „reactionairen” had zich aan deze woorden vastgeklampt, maar toen zij hun vrijheidsidealen wilden gaan overplanten op het volk — o.a. door wederinvoering van het particulier bezit — bleek al spoedig dat Tsjoeng en Lai het hier niet mee eens was. Ook Mao Tse Toeng liet daarna uitkomen dat de door hem gebruikte woorden niet te zeer in de richting van een nieuwe vrijheid moesten worden uitgelegd, maar beter van toepassing konden worden geacht op de door hem — als hoogste trap in de Marxistische orthodoxie — gepropageerde en doorgevoerde opbouw van het maatschappelijk leven in de vorm van communes.

Bij het woord commune moet men in dit verband niet denken aan de bekende bestuursvorm in de Franse steden, in de tijd van de revolutie, want in communistisch China heeft het een andere betekenis. Hier vindt men de communes overwegend op het platteland. Men zou ze grote landbouwgemeenschappen kunnen noemen, waarin alles — van huishouding tot werkverdeling toe — wordt geregeld door de Staat. Particulier eigendom is er niet meer te vin-

den, mannen en vrouwen leven praktisch gescheiden, geld is slechts in beperkte mate in omloop. Bovendien zijn het eigenlijk militair-economische organisaties: iedereen is, voor zover lichamelijk daartoe in staat, lid van de volksmilitie.

Deze communes zijn gevormd uit de eerder gestichte landbouwcoöperaties of kolchozen. In deze coöperaties waren aanvankelijk 640.000 collectieve bedrijven — ca. 12 mln. gezinnen omvattend — opgenomen. Thans zijn deze collectieve bedrijven en gezinnen ondergebracht in 23.400 communes. Met de communes tracht men twee vliegen in één klap te vangen: men wil, door in de communes de industrialisering van het land te doen plaatsvinden, de ontwikkeling van monstersteden tegengaan en men wil door de communes tot een snelle agrarische hervorming komen. In de agrarische sector zijn reeds behoorlijke resultaten bereikt, terwijl ook op industrieel terrein vooruitgang valt te constateren.

Het is te begrijpen dat communistisch China — nu het hier en daar concrete resultaten van zijn regime ziet — zijn eigen weg wil gaan en alleen in hoognodige gevallen in overleg treedt met de Sowjet-Unie. Ook hier kunnen wij een uitdrukking aanhalen, die Mao Tse Toeng eens ter verduidelijking aan het adres van de Sowjet-Unie gebruikte, nl.: „Wij moeten leren, maar niet blindelings volgen”. Nu China zich los wil maken van de eenzijdige economische oriëntering op de Sowjet-Unie en zijn satellieten, liggen er in dit land, objectief gezien, commerciële kansen voor de vrije wereld. Direct is hier nog niet veel van te verwachten omdat een groot aantal vitale industrieën met exportmogelijkheden door Chinezen en Russen gezamenlijk wordt geleid, waarbij de Russen vaak het financiële overwicht hebben. Wanneer de Sowjet-Unie — althans intern — de houding tegenover communistisch China zo bepaalt, alsof zij dit land als gelijkwaardig beschouwt (het dus niet behandelt als een satellietstaat), ervoor zorgt dat er bij de industriële opbouw van China voldoende economische bindingen blijven bestaan en op handels-

gebied voldoende contracten op lange termijn met dit land afsluit, zal zij de suprematie kunnen blijven behouden.

Van deze contracten op lange termijn noemen wij hier het akkoord van 1953, waarbij de Sowjet-Unie aan China een lening verstrekke van ca. \$ 1,25 mrd. in ruil voor het gedurende tien jaar leveren — tegen een lage prijs — van land- en tuinbouwprodukten. Werd hierdoor niet met voorbedachten rade een groot gedeelte van de Chinese agrarische produktie aan eigen consumptie onttrokken? Een ander akkoord van 1953 hield in, dat China 45 pCt. van de in Ceylon en 40 pCt. van de eventueel in andere landen aan te kopen rubber aan de Sowjet-Unie zou doorverkopen in ruil voor Russische hulp bij de ontwikkeling van de petroleumindustrie in N.W. China.

Gezien de wil van China om commercieel een eigen koers te gaan varen kan men zich afvragen waarom de handel met de vrije wereld zich niet sneller heeft ontwikkeld. Hiervoor kan de volgende verklaring worden gegeven. In de eerste plaats is China — zoals gezegd — op velerlei terrein commercieel voor lange tijd aan de Sowjet-Unie c.s. gebonden. Het daardoor ontstane handelspatroon kan niet op korte termijn worden veranderd. Daarnaast is China geen lid van de G.A.T.T. en heeft het de landen van de vrije wereld verboden om op het Chinese vasteland handelsnederzettingen te stichten. Het contact is dus miniem. Het is voorts niet geheel duidelijk welke produkten China als exportprodukten wil en kan beschouwen. Een grote belemmering voor de vrije wereld is ten slotte het feit dat het betalingsverkeer met China niet voldoet aan de moderne handelseisen; de Chinezen vragen te veel eenzijdig krediet. Dat er van de handel met communistisch China tot voor enkele jaren niet veel terecht is gekomen, is echter mede een gevolg van de — door de Verenigde Staten uitgevaardigde — uitvoerverboden naar dit land (het zgn. embargo). Nu evenwel door het opheffen van het grootste deel van dit embargo, theoretisch gezien, de handelsmogelijkheden vooral van de kant van de vrije wereld aanzienlijk gunstiger zijn geworden, mag worden aangenomen dat de handel tussen de vrije wereld en communistisch China zal toenemen.

De ontwikkeling van het handelsverkeer tussen de vrije wereld en communistisch China gedurende de jaren 1951-1955 blijkt uit onderstaande cijfers:

	1951	1952	1953	1954	1955
Uitvoer van de vrije wereld naar Communistisch China	446,2	272,5	(in mln. \$) 287,4	294,0	313,1
Invoer van de vrije wereld uit communistisch China	524,7	367,9	432,7	375,4	492,7

Wat de handelsbetrekkingen van enkele landen met communistisch China betreft, volgen hieronder nog enkele gegevens.

Verenigde Staten. Het standpunt van de Amerikaanse Congresleden en zakenlieden met betrekking tot de handel met communistisch China is verdeeld. In het Congres hebben vooral Knowland en Fulbright in dezen tegenover elkaar gestaan. Knowland ging zelfs zo ver dat hij voorstelde dat de Verenigde Staten uit de Verenigde Naties moesten treden wanneer communistisch China ooit hierin zou worden toegelaten. Hoe de Verenigde Staten staan tegenover het commercieel contact met communistisch China blijkt voldoende uit de geschiedenis van het embargo. Medio 1957 uitte zich de voorzitter van de Commissie van Handel van de Amerikaanse Senaat, de democraat Magnuson, als volgt in deze kwestie: „Wij kunnen niet eeuwig

500 mln. mensen achter een economisch bamboegordijn houden. Iedereen handelt met China, behalve wij”. Eisenhower heeft daar toen op geantwoord dat in het Amerikaanse Staatsblad een wet was opgenomen die alle handel met communistisch China verbiedt en dat deze wet zou blijven gelden zolang zij zou blijven bestaan. Het is onder deze omstandigheden niet de moeite waard afzonderlijke cijfers te vermelden over de handel tussen de Verenigde Staten en communistisch China. Deze cijfers zouden bovendien geen juist beeld geven, omdat een aantal Amerikaanse zakenlieden via derden met communistisch China handel drijft.

Engeland. De redenen voor een zekere preferentie van Engelse zijde voor de handel op communistisch China zijn bekend (Hongkong, investeringen). Deze preferentie blijkt uit het grote aantal bezoeken dat door Engelse functionarissen aan China is gebracht en uit het pogen van Engeland om in Londen een permanente Chinese handelsmissie gevestigd te krijgen. Engeland voerde gedurende de eerste acht maanden van 1958, in vergelijking tot 1955 en 1956, voor resp. de volgende bedragen naar China uit: £ 12.416.000, £ 5.299.000 en £ 6.239.000. In deze cijfers zijn niet de bedragen opgenomen die verband houden met de doorverkoop naar China van grondstoffen uit het Gemenebest. Ook in deze transitohandel is de laatste tijd een stijging waar te nemen. De belangrijkste Engelse uitvoerprodukten waren in 1958 woltops, metalen en textielmachines.

West-Duitsland. Evenals dit t.o.v. Oost-Europa het geval is, heeft dit land grote belangstelling voor de handel met China. Op dit moment is het zo dat West-Duitsland door China als de belangrijkste handelspartner in het Westen wordt beschouwd. Deze plaats heeft West-Duitsland kunnen veroveren ondanks de verschillende embargo-bepalingen. Toch was er tot voor kort een streven in West-Duitsland merkbaar om zich handelspolitiek niet te verkopen aan Oost-Europa en/of aan communistisch China. De totale handelsomzet tussen West-Duitsland en China bedroeg in de jaren 1955/56, 1956/57 en 1957/58 resp. D.M. 310, 375 en 460 mln. Laatstgenoemd bedrag is een uitvloeisel van een bezoek dat een delegatie van het China bedrijfsleven eind september 1957 aan Peking bracht. Het handelsakkoord dat werd afgesloten bevatte geen gespecificeerde goederenlijsten doch slechts algemene richtlijnen voor de handel tussen beide landen; betaling geschiedde hoofdzakelijk in D.M. doch ook andere converteerbare valuta werden geaccepteerd. De verwachtingen, die het Westduitse bedrijfsleven na de verruiming van het embargo heeft inzake de handelsmogelijkheden met China, zijn nogal hoog gestemd.

Nederland. De handel tussen Nederland en China ontwikkelde zich als volgt: in 1956 exporteerde ons land voor een waarde van f. 22,9 mln. en in 1957 voor f. 21 mln. De uitvoer van China naar Nederland bedroeg in genoemde jaren resp. f. 43,4 mln. en f. 37,4 mln. Onze belangrijkste uitvoerprodukten waren machines, farmaceutische en organisch-chemische produkten. Onze invoer uit China bestaat grotendeels uit grondnoten en plantaardige oliën.

Diverse landen. Japan is sedert medio 1957 bezig zijn handel met China uit te breiden. Vóór de tweede wereldoorlog was Japan voor China de belangrijkste handelspartner. China leverde vooral steenkool en ijzer en Japan voorzag, met een groot assortiment van goederen, in ca. 25 pCt. van de Chinese invoerbehoefte. België (het handelsbelang wordt vooral behartigd door de Vereniging België-

China), Denemarken en Canada hebben eveneens hun handelscontacten verstevigd. Frankrijk heeft de laatste tijd evenmin stil gezeten en stuurde meermalen een handelsmissie naar China. Een belangrijke partner van China is ten slotte nog Indonesië. De betrekkingen tussen deze twee landen liggen ook op algemeen-economisch-financieel terrein. Zo heeft Tsjoen en Lai eind 1958 Indonesië aangeboden om aldaar een staalfabriek te bouwen, niet alleen met Chinese financiële hulp maar ook met technische bijstand.

Breuke'ën.

Drs. P. H. M. CREMERS.

GELD EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De krachtige stijging van de rente op de geldmarkt te New York heeft zich ook deze week voortgezet. Twee miljard dollar jaarspapier zal worden afgegeven tegen $4\frac{3}{4}$ pCt. Het spreekt vanzelf, dat deze ontwikkeling te New York bij ons gevolgen heeft. Op de geldmarkt viel daarvan nog niet veel te bemerken. Schatkistpapier-noteringen waren eerder iets gemakkelijker. Augustuspapier t/m novemberpapier noteerde $1\frac{3}{4}$ pCt., november 1960 deed $2\frac{1}{8}$.

Verruimende factoren waren een toeneming met f. 48,275 mln. van de deviezenvoorraad en het terugstromen naar de Bank van bankbiljetten voor f. 46 mln. De Schatkist beschikte op 6 juli over een saldo van f. 949 mln. en de naar schatting f. 125 mln. schatkistpapier welke vervalt op 16 juli, alsmede de uitkering aan de gemeenten van f. 275 mln. op 25 juli zullen zonder moeite in het verkeer kunnen worden gebracht. De gemeenten zullen nu weer voor enige tijd uit de markt blijven en een aantal kasgeldleningen zal worden afgelost. Een zeer ruime geldmarkt ligt dan ook in het verschiet, indien men geen rekening houdt met de invloed die van de rentestijging te New York zal kunnen uitgaan.

Het blijft een vreemde zaak dat de Overheid tegen zeer uiteenlopende rentetypes voorziet in de behoefte aan kort geld. De Schatkist, de Bank voor Nederlandsche Gemeenten en de talrijke gemeenten opereren ieder voor zich op de geldmarkt. Er moeten toch wel dringende redenen zijn waarom het ene miljoen kort geld soms 50 pCt. meer rente moet kosten dan het andere dat voor dezelfde periode wordt opgenomen. Het zou interessant zijn te berekenen, welke besparing kan worden verkregen indien de Agent door tenders van schatkistpapier in de kortlopende kasbehoefte van lagere overheden en parastatale instellingen zou voorzien. Het gaat om besparing van belastinggelden.

De kapitaalmarkt.

In Amerika bereidt men zich voor op een staking in de staalindustrie op 15 juli. De Unions eisen \$ 0,15 — \$ 0,20 per uur loonsverhoging voor hun leden, hoewel het gemiddelde weekloon in 1959 \$ 125,36 (40,7 werkuren) bedroeg. Dat de beleggers onder deze omstandigheden rekening houden met hernieuwde prijsstijgingen en aandelen kopen, ligt voor de hand. De Amerikaanse monetaire autoriteiten voeren echter een duidelijke deflatiepolitiek en het afremmen van de hausse met monetaire en budgettaire middelen is in volle gang.

Dalende aandelenrendementen en een stijging van het rendement op obligaties doen zich thans eveneens in Nederland voor. Al is er nog geen sprake van een krachtige daling

van de obligatiekoersen, toch stijgt de rente op de kapitaalmarkt enigszins. De in een belangwekkend prospectus aangekondigde K.L.M.-emissie van f. 30 mln. zou daarom aantrekkelijker zijn geweest als 5 pCt. obligatielening a pari dan, zoals de voorwaarden nu luiden, $4\frac{3}{4}$ pCt. met een uitgiftekoers van 98. Voor de debiteur zou deze conditie weinig verschil hebben gemaakt, doch voor de particuliere belegger zijn de 2 pCt — misschien — belastingvrije koerswinst bij aflossing minder belangrijk dan $\frac{1}{4}$ pCt. rente, waarover dan wel inkomstenbelasting moet worden betaald. Voor een debiteur, welke vennootschapsbelasting betaalt, is een 5 pCt. lening a pari zelfs iets voordeliger. Niettemin behoort aan het succes van deze sedert lange tijd eerste belangrijke obligatielening ten laste van één van onze grote concerns niet te worden getwijfeld.

In de afgelopen week kondigde De Nederlandsche Bank aan, dat het betalingsverkeer met het buitenland van 15 juli af, voor zover het betreft de lopende posten, zonder vergunning zal worden afgewikkeld. Deze gebeurtenis in ons economisch leven heeft slechts formele betekenis, maar het is goed, er even bij stil te staan. Opnieuw werd een stuk overheidsingrijpen, dat nodig was na de bevrijding, overboord gezet. Voor het kapitaalverkeer (en de transitohandel) blijven nog vergunningen nodig, hoewel ook hier in de praktijk niet veel beperkingen zijn overgebleven.

Een van de weinige gebieden, waar normale verhoudingen nog niet zijn teruggekeerd, vormt het goud. Zelfs uit de opbrengst van de verkoop van buitenlandse effecten mag men nog steeds geen goud kopen, wel aandelen in goudmijnbouwmaatschappijen. De meest exotische buitenlandse effecten liggen binnen het bereik van de Nederlandse belegger, doch de aankoop van baren goud wordt niet toegestaan, een beperking die niet past bij een grotendeels vrij inwisselbare gulden.

Aand. indexcijfers	A.N.P.-C.B.S. (1953 = 100)	2 jan. 1959	3 juli 1959	10 juli 1959
Algemeen		255	294	292
Internat. concerns		375	428	422
Industrie		174	212	215
Scheepvaart		151	149	151
Banken		138	168	175
Indon. aand.		103	125	126

Aandelen

Kon. Petroleum	f. 183,20	f. 159,70	f. 156,40
Unilever	452	584½	574½
Philips	493¾	646¾	635½
A.K.U.	262	355½	360
Kon. N. Hoogovens	341	530	540
Van Gelder Zn.	193	230	226
H.A.L.	158½	153	158
Amsterd. Bank	253½	299¼	315
Ver. H.V.A. Mij-en	131½	153	151¼

Staatsfondsen

2½ pCt. N.W.S.	59¾	58%	58
3½ pCt. 1947	90½	93	92½
3½ pCt. 1955 I	87½	87%	88¾
3 pCt. Grootboek 1946	88¾	89%	89¾
3 pCt. Dollarlening	90¼	100½	91%
4½ pCt. Nederland 1958	99½	100%	100½

Diverse obligaties

3½ pCt. Gem. Rotterdam 1937 VI	90¾	92	92
3½ pCt. Bk.v.Ned.Gem.1954 II/III	91½	86%	87½
3½ pCt. Nederl. Spoorwegen	89	91	91¾
3½ pCt. Philips 1948	95	96%	96¾
3½ pCt. Westl. Hyp. Bank	83½	88	88¾
6 pCt. Nat. Woningb.len. 1957	110	111½	111¾

New York

Aandelenkoersgemiddelde			
Dow Jones Industrials	588	655	664

W. WERNER.

KWANTITEIT of KWALITEIT.?

Wanneer het, U vooral om de kwantiteit van de reacties op door Uw onderneming geplaatste personeelsannonces gaat, dan menen wij er goed aan te doen U tevoren te moeten afraden deze annonces in „E.-S.B.” te plaatsen. Honderden reacties voorspellen wij U beslist niet.

Wilt U echter een indruk hebben van de kwaliteit van de binnenkomende reacties, dan zal het U interesseren dat talrijke grote ondernemingen regelmatig „E.-S.B.” inschakelen als medium voor het oproepen van functionarissen op hoog niveau. De ervaring leert deze bedrijven namelijk dat een oproep, in „E.-S.B.” geplaatst, een prima selectie van het aantal reacties betekent, hetgeen een niet onbelangrijke aanwijzing is wat betreft het „aanbod”.

Zoekt U het in de kwaliteit van de reacties op Uw personeelannonces, dan geven wij U ernstig in overweging om „E.-S.B.” als medium in te schakelen.

Advertentie-afdeling
Postbus 42 — Schiedam

DE TWENTSCHE BANK N.V.

Gecombineerde Maandstaat op 30 juni 1959

Kas, Cassiers en Dag-geldleningen . . . f	88.374.586,99	Kapitaal f	49.000.000,-
Nederlands		Reserve „	22.000.000,-
Schatkistpapier . . .	502.100.000,-	Bouwreserve „	1.000.000,-
Ander Overheidspapier „	59.477.058,99	Deposito's op Termijn „	424.382.471,89
Wissels „	94.012.593,25	Crediteuren „	827.649.413,49
Bankiers in Binnen- en Buitenland. „	92.965.736,69	Geaccepteerde Wissels „	334.632,59
Effecten, Syndicaten en Waarden „	84.014.092,02	Door Derden	
Prolongaties en Voorschotten tegen Effecten „	33.156.262,18	Geaccepteerd „	1.583,40
Debiteuren „	396.031.286,67	Overlopende Saldi en Andere Rekeningen „	37.947.231,89
Deelnemingen (incl. Voorschotten) „	7.153.726,47		
Gebouwen. „	5.000.000,-		
	<u>f 1.362.315.333,26</u>		<u>f 1.362.315.333,26</u>

vacatures

Accountantskantoor **BURGMANS - Rotterdam**

zoekt ter uitbreiding van zijn afdeling

ADMINISTRATIEVE ORGANISATIE

een medewerker, waarbij de gedachten uitgaan naar een jonge doctorandus in de economische wetenschappen of iemand met gelijkwaardige ontwikkeling. Candidaten dienen een brede belangstelling te bezitten voor de praktische en theoretische facetten, welke aan de onderhavige vakuitoefening zijn verbonden. Het gemis aan ervaring vormt geen beletsel voor een eventuele aanstelling. *Brieven, inhoudende ter zake dienende gegevens, te richten aan het kantooradres, Wijnhaven 70, Rotterdam.*

- 1e fonds: UNILEVER
- 2e fonds: PHILIPS
- 3e fonds: VLISCO
- 4e fonds: KON. PETROLEUM
- 5e fonds: A.K.U.

Iets geheel nieuws!

Met ingang van 14 maart publiceert Bel-Bel 1 maal per maand een fonds-analyse over een periode van 10 jaar, verwerkt tot grafiek, waaruit indicaties zijn te halen met betrekking tot de koersbeoordeling

VRAAGT GRATIS PROEFNUMMER AAN DE ADMINISTRATIE AFD. 7 — POSTBUS 42 — SCHIEDAM

Over de gehele wereld treft u kantoren van de N.H.M. aan. Het is voor de moderne zakenman van onschatbaar belang dat hij voor zijn internationale zaken gebruik kan maken van de diensten van een internationale bank. De N.H.M. is zowel in de landen van het Verre en Nabije Oosten als in Oost-Afrika en Amerika met eigen kantoren vertegenwoordigd en kan u waardevolle inlichtingen uit de eerste hand verschaffen.

Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.

Hoofdkantoor: Amsterdam, Vijzelstraat 32
160 kantoren in binnen- en buitenland

vacatures

ACCOUNTANTSKANTOOR

roept sollicitanten op voor de vervulling van de in zijn organisatie bestaande vacature van:

ORGANISATIEDESKUNDIGE

Voorkeur wordt gegeven aan:

- accountants (lid N.I.V.A. of V.A.G.A.) die door verdergaande studie op het gebied van de administratieve organisatie in het bijzonder, en de dit terrein rakende problemen speciale kennis hebben verworven;
- andere organisatiedeskundigen, academisch gevormd, en gespecialiseerd in de richting bovenbedoeld.

Brieven onder A.Z. 3621, Adv. Bur. De la Mar, Amsterdam.

Maak gebruik van de rubriek

„VACATURES”

voor het oproepen van sollicitanten voor leidende functies. Het aantal reacties, dat deze annonces ten gevolge hebben, is doorgaans uitermate bevredigend; begrijpelijk: omdat er bijna geen grote instelling is, die dit blad niet regelmatig ontvangt en waar het niet circuleert!

OP MIDDELGROOT RECLAMEBUREAU TE
AMSTERDAM vacceert binnenkort, de interessante
functie van

economisch geschoold MARKT-ANALYTICUS met belangstelling voor reclame

Het is de bedoeling dat deze belangrijke functionaris zelf zal meebouwen aan het groeien van zijn positie, tot

leider van een afdeling Markt-onderzoek

Voor bovengenoemde functie zoeken wij een academisch gevormde, dynamische persoonlijkheid, die op grond van karaktereigenschappen, talenten en bekwaamheden in staat is doelbewuste initiatieven te nemen en te ontwikkelen en een marktonderzoek van begin tot eind zelfstandig uit te voeren.

Tot zijn taak zal behoren:

- het ten behoeve van bestaande relaties peilen van de markt;
- het verzamelen en uitwerken van gegevens die bij het opzetten van reclame-campagnes tot waardevolle leidraad kunnen dienen;
- het bondig formuleren van zijn bevindingen in de vorm van kernachtige, ter zake dienende en op concrete feiten gebaseerde rapporten.

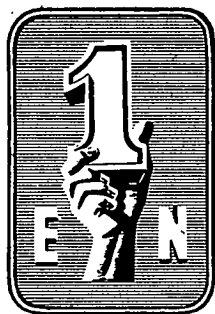
Behalve deze marktanalytische werkzaamheden zal ook tot zijn taak behoren het onderzoeken van mogelijkheden welke richtsnoeren kunnen zijn bij het aantrekken van nieuwe relaties.

Uit dit alles blijkt, dat het niet voldoende is wanneer de aan te stellen functionaris uitsluitend theoreticus is. Hij dient grote economische kennis en deskundigheid op onderzoek-gebied te combineren met een uitgesproken commerciële aanleg en blijk geven van een helder theoretisch en praktisch inzicht en commerciële mogelijkheden.

De honorering voor deze zelfstandige en afwisselende werkkring is in overeenstemming met zijn belangrijkheid en verantwoordelijkheid.

Reflectanten moeten bereid zijn zich psychotechnisch te laten testen.

Uitvoerige sollicitaties met alle inlichtingen omtrent opleiding, levensloop, ervaring enz. en onder bijvoeging van recente foto worden met de grootste discretie behandeld en gaarne ingewacht onder no. E.-S.B. 50-1, postbus 42, Schiedam.

EERSTE NEDERLANDSCHE

- PENSIOEN REGELINGEN
- RISICO - HERVERZEKERING
VAN PENSIOENFONDSEN

HOOFDKANTOOR
JOHAN DE WITTLAAN 50
's-GRAVENHAGE
TEL. (070) 51.43.51
POSTADRES: POSTBUS 5

**Montreal
Toronto
Vancouver**

Heeft U
zaken te doen
met

CANADA ?

Wendt U zich dan tot

The Mercantile

Bank of Canada

met kantoren te Montreal, Toronto en
Vancouver, voor de ontwikkeling van
Uw zaken en contacten met Canada.

Deze Bank is een affiliatie van de

Nationale

Handelsbank n.v.

gevestigd te Amsterdam sinds 1863

's-GRAVENHAGE - AMSTERDAM - ROTTERDAM

Amsterdamsche Bank

Geconsolideerde Maandstaat per 30 JUNI 1959

<i>Debet</i>		<i>Credit</i>	
Kas, kassiers en daggeldleningen	f 130.300.164,74	Kapitaal	f 90.010.000,—
Nederlands schatkistpapier	,, 601.676.444,63	Reservefonds	,, 49.000.000,—
Ander overheidspapier	,, 81.019.375,—	3 pCt. Deposito-obligatiën per 1962	,, 25.000.000,—
Wissels	,, 119.713.783,31	Deposito's op termijn	,, 393.357.717,67
Bankiers in binnen- en buitenland	,, 198.912.104,59	Crediteuren	,, 1.321.869.688,33
Effecten en syndicaten	,, 49.638.424,11	Geaccepteerde wissels	,, 35.076.549,19
Prolongatiën en voorschotten tegen effecten	,, 85.554.445,64	Door derden geaccepteerd	,, 593.171,43
Debiteuren	,, 700.998.487,26	Overlopende saldi en andere rekeningen	,, 68.868.627,06
Deelnemingen (incl. voorschotten)	,, 15.962.523,40		
Gebouwen, safe-inrichtingen en inventarissen	,, 1,—		
	<u>f 1.983.775.753,68</u>		<u>f 1.983.775.753,68</u>

CENTRAAL BEHEER

Singel 126-130, Amsterdam-C.

ONDERLINGE VERZEKERINGEN VOOR HET BEDRIJFSLEVEN

WET-RISICO

Bedrijfs-w.a.-verzekering.

Motorrijtuigverzekering
w.a.-dekking voor alle
motorrijtuigen f. 500.000,-
per gebeurtenis.

Ongevallenverzekering voor
inzittenden van personen-
auto's.

BRAND-RISICO

Brand- en bedrijfsschade-
verzekering voor industriële
en andere objecten.

Belangrijke besparing op de
premie.

Verzekerd bedrag ruim
2 miljard gulden.

MOLEST-RISICO

Molestverzekering
ingeschreven bedrag ruim
7 miljard gulden.
Stormverzekering
verzekerd bedrag ruim
1 miljard gulden.

VERVOER-RISICO

Transportverzekering van
goederenzendingen in
binnen- en buitenland.

PENSIOEN-RISICO

Ouderdoms-, weduwen-,
wezen- en invaliditeitsver-
zekering van werknemers.
Verzekerd bedrag ruim
1 miljard gulden.
Belegd vermogen 250
miljoen gulden.

KONINKLIJKE LUCHTVAART MAATSCHAPPIJ N.V.
GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

UITGIFTE VAN

nominaal f 50.000.000,- 4³/₄ 0/0 20-jarige obligaties

in stukken aan toonder van f 1.000,— nominaal,
waarvan reeds nom. f 20.000.000,— obligaties op inschrijvingsvoorwaarden zijn geplaatst.

Ondergetekenden berichten, dat zij de inschrijving op de resterende

nominaal f 30.000.000,- 4³/₄ 0/0 20-jarige obligaties

van bovengenoemde lening, op de voorwaarden van het prospectus d.d. 10 juli 1959,
tot de koers van 98%

openstellen op

MAANDAG, 20 JULI 1959,

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur,
bij hun kantoren te 's-Gravenhage, Amsterdam, Rotterdam en Utrecht,
voor zover aldaar gevestigd.

Exemplaren van het prospectus en inschrijvingsbiljetten zijn bij de kantoren van
inschrijving verkrijgbaar.
10 juli 1959.

PIERSON, HELDRING & PIERSON **NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V.**

AMSTERDAMSCH E BANK N.V.
DE TWENTSCHE BANK N.V.
HANDEL-MAATSCHAPPIJ H. ALBERT DE BARY & CO. N.V.
HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
HOPE & CO.
LIPPMANN, ROSENTHAL & CO.
R. MEES & ZONEN
NATIONALE HANDELSBANK N.V.
NEDERLANDSE OVERZEE BANK N.V.
ROTTERDAMSCH E BANK N.V.
VLAER & KOL